Ion Malea Olar

AMINTIRI DESPRE ÎNFIINȚAREA FANFAREI DIN GHELARI: „BĂTRÂNUL MUZICANT IOHANN HUNTTER”

«Iohann Huntter a fost adus în sat (la Ghelari – n.n.), în anul 1922, ca şef al fanfarei minerilor, de către „domnul Florea”, cum îi spuneau minerii maistrului-şef miner. Domnul Florea era sufletul sufletului satului meu şi, dacă satul meu se număra printre primele localităţi ale judeţului, încă dinaintea Primului Război Mondial, aceasta se datora inimosului patriot Iosif Florea, pentru care autorităţile maghiare ale minelor aveau tot respectul şi nu întreprindeau nimic, până nu ascultau şi cuvântul maistrului-şef, atât în problema angajării personalului muncitor, cât şi a planului de producţie şi a organizării lucrului în mină. [...] În sat existau şcoală, spital, baie, grup de pompieri, cor şi fanfară, pe care el le-a înfiinţat, fapt pentru care toată lumea satului, inclusiv inginerii şi directorul minelor, îi spuneau „domnul Florea”.

Dar, să revenim la şeful fanfarei, pe care domnul Florea l-a adus, tocmai de prin părţile Sibiului. Iohann Huntter era pensionar militar şi avusese gradul de căpitan, fiind şeful fanfarei militare la unul din regimentele imperiale din Viena, care, în acelaşi timp, era capitala Imperiului austro-ungar. Era de statură mijlocie, însă cu o burtă majestoasă pe care ştia să şi-o întreţină, că băgase-n sperieţi pe doamna Scheiber, arendaşa cazinoului minelor, fiindcă cele trei-patru porţii de mâncare la o singură masă le stropea şi cu trei-patru kilograme de vin, ba, de multe ori, ajungea la cinci-şase kilograme, la o singură masă.



Eu aveam vreo opt ani, când Huntter-baci venise la conducerea fanfarei minerilor care, până la venirea lui, avea ca şef provizoriu pe dulgherul Iosif Coadăianăş; însă, de instruirea fanfarei se ocupa preotul ortodox Gheorghe Henţia, care instruia şi corul minerilor, precum şi pe cel bisericesc. În acest timp, la câţiva ani după făurirea României Mari, era mare lipsă de cadre de conducere, aşa că preotul ortodox era şi notar al satului (Ghelari – n.n.) şi consilier al minelor, după cum, învăţătorul Nicolae Solomon, venit recent din război, era directorul celor două şcoli primare şi al şcolii de adulţi, care-şi avea cursurile, de la orele 18 până la orele 22 seara.

De Huntter-baci îmi plăcea foarte mult, mai ales cu ocazia sărbătorilor naţionale. Atunci, îl vedeam în fruntea fanfarei, cu cârja lui groasă, care suplinea bagheta dirijorului şi cu care da semnalul de începere şi măsura, într-o cadenţă militară desăvârşită.

La venirea în sat a lui Huntter-baci, grupul fanfarei era bine închegat şi era format din mineri şi meseriaşi de la atelierele minei, care-şi făcuseră stagiul militar; ba, unii dintre ei fuseseră şi pe front, ca voluntari, în Războiul de întregire a României. Dintre meseriaşii atelierelor, au fost (în fanfară – n.n.): electricienii Forte Valentin, care cânta la trompetă, Gică Partenie, care cânta la corn, Andor Hanţ şi Petru Dunăre care cântau la bas-fa, Lelu Coloji, care sufla la flaut, iar Pascu Remus, la clarinet. Dintre mineri, Postolie Antănasie cânta la eufoniu, Moisă Iaia, Ion Pauli şi Iosif Coadăianăş cântau la bas-flighorn, Aron Filăru, Gavrilă Puiuţ şi Zarie Petrea cântau la trombon, Pătru Henţi cânta la corn, Gheorghe Pauli, fratele lui Ion şi Feruc din Valea Tîlhării, cântau la clarinet, iar Grigore Boian sufla la helicon.

Acest grup, mai târziu, peste patru-cinci ani, Huntter-baci l-a completat cu băieţi tineri, care nu şi-au făcut stagiul militar. Aceştia erau: electricianul mecanic Iosif Mersici, care cânta la trompetă şi care, peste cîţiva ani, după moartea lui Huntter-baci, avea să ajungă conducătorul fanfarei şi să formeze în sat o adevărată şcoală de muzică, cu 15-20 de elevi cursanţi, în fiecare an. Aron Coandă era tâmplar şi cânta la clarinet, Iosif Streanf era miner şi cânta la trompetă, Ion Capătă, vărul meu, era miner zidar şi sufla la trombon, iar Aron Ştiuţ, fratele mai mic al lui Ion, bătea toba mare şi cinelele sau „fedele”, cum le spuneau sătenii.

După o examinare amănunţită a muzicanţilor, Huntter-baci a trecut la o nouă organizare a fanfarei, după sistemul german, în sensul că ţinea lecţii de muzică cu membrii fanfarei sau exerciţii de însuşire a tehnicii instrumentelor fanfarei. I-a învăţat noi marşuri patriotice şi jocuri populare, atât de specifice pădurenilor din re-



giunea Rusca. Ştimele şi le scria fiecare muzicant, iar celor scrise urât, Huntter-baci pe loc le da calificativul „schlecht" şi-i spunea „noheimal", de atâtea ori, până când muzicantul scria ştima bine şi frumos.

Dar, cel mai îndrăgit dintre toţi era „Ioji", cum îi spuneau toţi lui Iosif Mersici, care se arăta foarte atent la tot ce spunea bătrânul căpitan austriac, ştiind că, de la acesta nu poate învăţa decât lucruri folositoare şi frumoase. Adeseori îl auzeai pe Huntter-baci spunând: „Asta kinder suflă sehr schön!", cuvinte care-i dau tânărului muzicant noi imbolduri în pregătirea muzicală. Aşa că, paralel cu instrucţia muzicală făcută cu Huntter-baci, Ioji, de două ori pe săptămână, după orele de lucru la atelier, mergea cu trenul industrial de la Retişoara la Hunedoara, unde lua ore de muzică de la Studincska, unul dintre conducătorii orchestrei uzinelor metalurgice, iar această străduinţă în pregătirea muzicală şi-a arătat roadele, că Huntter-baci l-a luat ca ajutor şi înlocuitor la conducerea fanfarei.

Au rămas memorabile sărbătorile populare ale zilei de 1 Mai, care se ţineau în pădurea Latu, de la Meriz. Cu o zi înainte, sătenii îşi împodobeau porţile de la drum cu armindeni, care erau mesteceni înfrunziţi, îşi curăţau şi măturau şanţurile şi drumul din faţa casei, iar în dimineaţa zilei de 1 Mai, din faţa Căminului Cultural, minerii, încolonaţi pe trei şi patru rânduri, în frunte cu fanfara minelor condusă de Huntter-baci, plecau spre pădure. Huntter-baci, îmbrăcat într-o uniformă militară austriacă şi cu chipiu cu moţ din pene colorate pe cap şi multe decoraţii militare pe piept, ridica în sus cârja lui groasă şi da semnalul de plecare, în timp ce fanfara intona marşurile: „La arme", „Drum bun, brav român" sau „Deşteaptă-te române". Când ajungeau în pădurea Latu, cazanele de alamă, pline cu ciorbă de cartofi, morcovi, ceapă şi hălci mari de carne de viţel, fierbeau pe foc, iar alături, în tufe de fag, stăteau adăpostite şi ferite de căldura soarelui, butoaie pline cu bere.

După cuvântul de deschidere al minerului Pop Alexandru sau al zidarului Ion Drăgan, care vorbeau de importanţa zilei de 1 Mai, în ritmul alămurilor fanfarei, începeau jocurile populare, care ţineau până seara. Condiţia principală ca să poţi beneficia de o ciorbă gustoasă şi o franzelă albă, fără plată, era să ai un castron şi-o lingură, pe care fiecare şi le aducea de acasă. Parcă-l aud pe tata, în dimineaţa zilei de 1 Mai, când îmi spunea: „Măi, copile, azi să mergi cu vaca pe coasta Vrenicioarei, apoi treci pe coasta Merizului şi de aci treci în pădurea Latu. Dar, să nu uiţi! Să-ţi iei în straiţă şaica şi lingura!". Şi nu uitam... Că niciodată n-am mâncat o ciorbă mai bună, ca-n ziua de 1 Mai! Berea n-am gustat-o, că noi, copiii, eram excluşi de la beutură, însă, când vedeam minerii cu mustăţi mari pe gură lăsate de spuma albă a berei, parcă ne venea poftă de beut, însă ne astâmpăram pofta cu câte-o cană de apă rece, adusă tocmai din Valea Merizului.

În această zi, Huntter-baci era în elementul lui, fiindcă toate paharele pline cu bere se îndreptau spre el, iar el, urcat pe un butoi gol, de unde da fanfarei tonul, lua paharul în mâna dreaptă, îl ridica în sus şi striga: „Prosit!... Prosit!... Glück auf!", după care se auzea câte un „Uraaa!" din sute de glasuri, de vuia pădurea.

La aceste serbări muncitoreşti, luau parte toţi minerii, maiştrii mineri – „hucmanii", cum le spuneau minerii, inginerii şi directorul Ambruş, împreună cu soţiile lor. Cheltuielile făcute în această zi erau pe dea-ntregul suportate de administraţia minelor, iar Huntter-baci primea felicitări din partea conducerii minelor, pentru modul cum a ştiut să se organizeze fanfara, care a cântat 12-14 ore în continuu.

Muzicanţii îl ascultau şi îl stimau pe Huntter-baci şi, de multe ori, după succesele pe care le avea cu fanfara în alte localităţi pădureneşti, ori în capitala judeţului, Deva, dar şi la Hunedoara, era văzut închinând câte un pahar de vin cu fiecare muzicant.

Ca oricare neamţ, boala lui era uniforma şi capela de pe cap. În dormitorul lui de la casa de oaspeţi, avea o mare expoziţie de chipiuri militare, cu care adeseori se mândrea în faţa muzicanţilor şi invitaţilor săi.

În anul 1929, în urma unei epidemii de gripă, Huntter-baci şi-a părăsit pentru totdeauna dragii lui tovarăşi de fanfară. A fost înmormântat în cimitirul satului şi fanfara, pe care a condus-o mai mult de opt ani, i-a cântat, pentru ultima oară, „Marşul funebru" de Beethoven, pe care Huntter-baci l-a introdus pentru prima oară în partiturile fanfarei.»

[Fragment din lucrarea memorialistică a lui Ion Malea Olar, „Oameni din lumea satului meu", mss.; Idem, Oameni din lumea satului meu, Deva, Editura Karina, 2017, pp. 127-123].

Foto: Site-ul Primăriei Ghelari